

Czy Rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego wpływają na sytuację warsztatów naprawczych

Sławomir Pomarański

p.o. Dyrektora Departamentu Inspekcji Ubezpieczeniowych

Czym są Rekomendacje

- Art. 87. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
  1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
  2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.

Rekomendacje KNF nie są źródłem powszechnie obowiązującego prawa

Podstawa prawna wydania Rekomendacji

- Art. 365. 1.* Organ nadzoru może wydawać rekomendacje skierowane do zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji:
- 2) w celu:
  - a) zapewnienia zgodności działalności zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji z przepisami prawa,
  - b) zapobieżenia naruszaniu interesów ubezpieczających, ubezpieczonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia,
  - c) ograniczenia ryzyka występującego w działalności zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji,

* Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz 838 ze zm. dalej: uduir)

Alternatywa dla zakładów ubezpieczeń dla stosowania Rekomendacji

- Art. 365. 5. uduir Zakład ubezpieczeń i zakład reasekuracji, które nie stosują się do rekomendacji organu nadzoru, o których mowa w ust. 1 pkt 2, ani nie zamierzają się do nich zastosować, informują organ nadzoru, w jaki sposób zamierzają osiągnąć cele, dla realizacji których organ nadzoru wydał rekomendacje. Organ nadzoru ujawnia otrzymaną informację.

https://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/regulacje_i_praktyka/rekomendacje_i_wytyczne/sektor_ubezpieczeniowy/Rekomendacje/Rekomendacje_dot_likwidacji_szkod_z_ubezpieczen_komunikacyjnych?articleId=80703&p_id=18

Wybrane pojęcia ze słownika Rekomendacji LSK

Definicje:

- **Metoda kosztorysowa** – metoda ustalania wysokości świadczenia z tytułu szkody w pojeździe, oparta o przyjętą przez zakład ubezpieczeń kalkulację, określającą planowany koszt naprawy uszkodzonego pojazdu.
- **Metoda serwisowa** – metoda ustalania wysokości świadczenia z tytułu szkody w pojeździe, oparta o fakturę albo rachunek wystawiony przez warsztat naprawczy, który dokonał naprawy uszkodzonego pojazdu.
- **ASO** – autoryzowana stacja obsługi pojazdów – serwis naprawy pojazdów posiadający autoryzację producenta lub importera pojazdu

Wybrane pojęcia ze słownika Rekomendacji LSK cd.

Definicje:

- **Części O** – części zamienne nowe, oryginalne, bezpośrednio pochodzące od producenta pojazdu.
- **Części Q** – części zamienne nowe, tej samej jakości co części bezpośrednio pochodzące od producenta pojazdu (produkowane zgodnie ze specyfikacjami i standardami produkcyjnymi, ustalonymi przez producenta pojazdu), wyprodukowane przez tego samego producenta, który dostarcza producentowi pojazdu części do montażu pojazdów lub części zamienne (zwane również częściami równoważnymi oryginalnym).
- **Części P** – części zamienne nowe, nieoryginalne, o porównywalnej jakości, objęte gwarancją ich producenta, który jednocześnie zaświadcza, że są one tej samej jakości co komponenty, które są lub były stosowane do montażu danych pojazdów.

Kategorie części zamiennych w stanowisku Sądu Najwyższego

- Sygn. akt III CZP 85/11 POSTANOWIENIE składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego Dnia 20 czerwca 2012 r. z wniosku Rzecznika Ubezpieczonych z dnia 8 listopada 2011 r., RU/304/PW/11,
- **Części oryginalne** pochodzące bezpośrednio od producenta pojazdu
- **Części alternatywne** - najogólniej je określając – części zamienne nie będące częściami oryginalnymi.
  - ✓ **części równoważne częściom oryginalnym**- części produkowane zgodnie ze specyfikacjami i standardami produkcyjnymi, ustalonymi przez producenta pojazdu, a więc części dokładnie tej samej jakości co części pochodzące bezpośrednio od producenta pojazdu, a różniące się tylko oznakowaniem.
  - ✓ **części zamiennych „o porównywalnej jakości”** a więc części zamiennych, „których producent zaświadczy, że są one tej samej jakości co komponenty, które są lub były stosowane do montażu danych pojazdów samochodowych”

* <https://pim.pl/uzasadnienie-postanowienia-sadu-najwyzszego-z-dnia-20-czerwca-2012-r-w-iii-czp-8511-w-sprawie-dopuszczalnosci-i-zakresu-stosowania-czesci-oryginalnych-w-ramach-ubezpieczenia-oc-komunikacyjnego/>

Historyczne regulacje dopuszczające stosowanie części alternatywnych w naprawach pojazdów

- Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1400/2002 z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie stosowania art. 81 ust. 3 Traktatu do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych w sektorze motoryzacyjnym (wygasto)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wyłączenia określonych porozumień wertykalnych w sektorze pojazdów samochodowych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję. (wygasto)

Rekomendacje mogące bezpośrednio wpływać na sytuację warsztatów

- 15.5. Zakład ubezpieczeń nie powinien domagać się od uprawnionego dokumentów potwierdzających nabycie określonych części i ich klasę jakościową (O, Q, P), wykorzystanych następnie w ramach naprawy pojazdu, chyba że dokument stwierdzający wartość kosztów wykonanej naprawy nie wskazuje konkretnych części zamiennych wraz z ich klasą jakościową (O, Q, P), wykorzystanych w ramach tej naprawy.

Rekomendacje mogące bezpośrednio wpływać na sytuację warsztatów cd.

- 15.6. W przypadku zakwestionowania wyliczenia kosztów naprawy pojazdu zawartego w kalkulacji kosztów naprawy pojazdu sporządzonej przez rzeczoznawcę lub warsztat naprawczy na zlecenie uprawnionego, zakład ubezpieczeń powinien, w odniesieniu do każdej skorygowanej pozycji kalkulacji, w sposób zrozumiały i szczegółowy uzasadnić na jakiej podstawie przyjął, że kalkulacja jest nieprawidłowa.
- 18.6. W przypadku zakwestionowania wyliczenia kosztów naprawy pojazdu zawartego w kalkulacji kosztów naprawy pojazdu sporządzonej przez warsztat naprawczy na zlecenie uprawnionego, zakład ubezpieczeń nie powinien powoływać się na ceny części innych niż O, jeżeli te części nie są dostępne.

Rekomendacje mogące bezpośrednio wpływać na sytuację warsztatów cd.

- 15.7. Zakład ubezpieczeń nie powinien kwestionować poniesionych przez uprawnionego kosztów naprawy pojazdu w wybranym przez niego warsztacie, jeżeli koszty te zostały ustalone według cen, którymi posługuje się wybrany przez uprawnionego warsztat naprawczy dokonujący naprawy pojazdu, choćby te ceny odbiegały (były wyższe) od cen przeciętnych, jeżeli tylko odpowiadają cenom stosowanym na rynku lokalnym.

Rekomendacje mogące pośrednio wpływać na sytuację warsztatów

- 15.2. W przypadku rozliczenia szkody metodą kosztorysową zakład ubezpieczeń nie może przyjmować kryteriów uwzględniania cen części zamiennych, materiałów i stawek za usługi warsztatów naprawczych, innych niż w przypadku rozliczenia szkody metodą serwisową.
- 15.3 tiret 2 Ustalenie wysokości świadczenia powinno być dokonane z zastosowaniem stawki za roboczogodzinę ustalonej przez zakład ubezpieczeń na podstawie cen stosowanych przez warsztaty naprawcze działające na rynku lokalnym (rozumianym jako obszar gminy lub powiatu, na terenie których znajduje się miejsce zamieszkania albo siedziba uprawnionego), które są w stanie dokonać naprawy w sposób zapewniający przywrócenie pojazdu do stanu sprzed zdarzenia wyrządzającego szkodę.

Rekomendacje mogące pośrednio wpływać na sytuację warsztatów cd.

- 15.4. Jeżeli uprawniony nie zgadza się z wysokością świadczenia lub na każde żądanie uprawnionego, zakład ubezpieczeń powinien przedstawić szczegółowe wyjaśnienia, na jakiej podstawie ustalił cenę usług stosowaną przez warsztaty naprawcze, o których mowa w Rekomendacji 15.3. W takim przypadku zakład ubezpieczeń powinien także wskazać warsztat naprawczy świadczący usługi naprawcze na rynku lokalnym, który za cenę przedstawioną przez zakład ubezpieczeń w kalkulacji kosztów naprawy pojazdu jest w stanie dokonać naprawy w sposób zapewniający przywrócenie pojazdu do stanu sprzed zdarzenia wyrządzającego szkodę.

Rekomendacje mogące pośrednio wpływać na sytuację warsztatów cd.

- 17.3. Ustalając należne świadczenie, zakład ubezpieczeń nie może powoływać się na rabaty lub upusty, obowiązujące we współpracujących z nim warsztatach naprawczych i punktach sprzedaży.

Zmiany w linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie cen części zamiennych

- III CZP 119/22 UCHWAŁA z dnia 6 października 2022 r. uchwała 3 sędziów

Odszkodowanie przysługujące od zakładu ubezpieczeń na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów obejmuje wyłącznie niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty naprawy.

Zmiany w linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie cen części zamiennych cd.

- W formule „niezbędnych i ekonomicznie uzasadnionych kosztów naprawy” nie mieści się jakikolwiek automatyzm, a w szczególności jednoznaczne i odgórne przesądzenie, że odszkodowanie przysługujące od zakładu ubezpieczeń z umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów może być każdorazowo obniżone o rabaty oraz ulgi na części i materiały służące do naprawy pojazdu.

Zmiany w linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie cen części zamiennych cd.

- Jednocześnie nie można z góry wykluczyć możliwości uwzględnienia rabatów i ulg, o ile na podstawie okoliczności konkretnej sprawy będzie możliwe przyjęcie, że mieszczą się one czy wręcz współkształtują niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty naprawy.

Zmiany w linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie cen części zamiennych cd.

- Niezbędne jest ustalenie, czy faktycznie ceny z uwzględnieniem rabatów i ulg są stosowane przez ubezpieczyciela na rynku lokalnym, zaś możliwość skorzystania z nich przez poszkodowanego nie jest związana z jakimiś szczególnymi trudnościami.
- Odwoływanie się do rzekomych rabatów i ulg może stanowić łatwy sposób na sztuczne obniżenie odszkodowania należnego poszkodowanemu, jak też godzić w jego prawo wyboru sposobu likwidacji szkody czy też w prawo podjęcia decyzji, aby samochodu w ogóle nie naprawiać
- Ceny z uwzględnieniem rabatów i ulg są faktycznie stosowane przez zakład ubezpieczeń za pośrednictwem współpracującej z nim i dostatecznie rozbudowanej na rynku lokalnym sieci warsztatów naprawczych i sklepów z częściami zamiennymi, to tak rozumiane ceny mogą stanowić niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty naprawy.

Zmiany w linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie cen części zamiennych cd.

- III CZP 142/22 z dnia 8 maja 2024 r. uchwała 7 sędziów

Jeżeli poszkodowany nie poniósł jeszcze kosztów naprawy pojazdu ani nie zobowiązał się do ich poniesienia, wysokość odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych powinna odpowiadać przeciętnym kosztom naprawy na lokalnym rynku, z uwzględnieniem możliwych do uzyskania przez poszkodowanego ulg i rabatów, chyba że skorzystaniu z tych ulg i rabatów sprzeciwia się jego uzasadniony interes.

(czekamy na uzasadnienie Uchwały)

Utrzymanie przez Sąd Najwyższy stanowiska w zakresie poniesionych kosztów naprawy

- III CZP 142/22 z dnia 8 maja 2024 r. uchwała 7 sędziów
Jeżeli poszkodowany poniósł już koszty naprawy pojazdu lub zobowiązał się do ich poniesienia, wysokość odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych powinna odpowiadać tym kosztom, chyba że w danych okolicznościach są one oczywiście nieuzasadnione; wysokość odszkodowania nie zależy od ulg i rabatów możliwych do uzyskania przez poszkodowanego od podmiotów współpracujących z ubezpieczycielem.
(czekamy na uzasadnienie Uchwały)

Pojęcie dynamicznego charakteru szkody

- Dynamiczny charakter szkody oznacza, że od chwili powstania szkody do momentu jej naprawienia zmiana może ulec postaci i wielkość doznanego uszczerbku.

Historyczne stanowisko Sądu Najwyższego w zakresie dynamicznego charakteru szkody

- Wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., II CSK 100/18
Dla powstania roszczenia o naprawienie szkody w postaci kosztów naprawy pojazdu nie mają znaczenia późniejsze zdarzenia między innymi w postaci sprzedaży uszkodzonego lub już naprawionego pojazdu. Okoliczność, że poszkodowany nie czekając na wypłatę odszkodowania podejmuje decyzję o sprzedaży uszkodzonego samochodu, nie pozbawia go prawa do odszkodowania w wysokości odpowiadającej hipotetycznym kosztom naprawy, skoro rzeczywista naprawa nie stanowi warunku dochodzenia odszkodowania. W konsekwencji poszkodowany w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, w przypadku szkody częściowej, może żądać odszkodowania w wysokości odpowiadającej niezbędnym i uzasadnionym ekonomicznie kosztom przywrócenia pojazdu do stanu poprzedniego, także wtedy, gdy naprawy nie dokonał (lub dokonał jej częściowo) i sprzedał pojazd w stanie uszkodzonym.

Początek zmian w linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie dynamicznego charakteru szkody

- Postanowienie Sądu Najwyższego z 17 lipca 2020r., V CNP 43/19

W razie naprawy pojazdu uszczerbek w majątku poszkodowanego na tę datę wyraża się zwykle w pomniejszeniu majątku poszkodowanego w związku z pokryciem przez niego z własnych środków kosztów naprawy samochodu oraz, ewentualnie, w tzw. szkodzie handlowej, wyrażającej się w zmniejszeniu wartości sprzedażnej pojazdu, czyli zmniejszeniu kwoty, za którą mógłby zostać sprzedany pojazd, gdyby był „bezwypadkowy”

Dynamiczny charakter szkody uzasadnienie zmiany linii orzeczniczej Sądu Najwyższego

„Odejście od bezwzględnego stosowania metody kosztorysowej w sytuacji niemożliwości przywrócenia stanu poprzedniego ma przy tym na celu ograniczenie bezpodstawnego wzbogacania osób poszkodowanych.”

Dynamiczny charakter szkody uzasadnienie zmiany linii orzeczniczej Sądu Najwyższego cd.

- Jeśli w czasie miarodajnym dla określenia wielkości szkody, a w konsekwencji również należnego odszkodowania, okaże się, że **szkoda będąca normalnym następstwem zdarzenia komunikacyjnego ma wielkość inną niż określona wcześniej jako równowartość (nieponiesionych jeszcze) kosztów restytucji, sąd powinien uwzględnić ten fakt i zgodnie z zasadą kompensacji zasądzić świadczenie w wysokości pokrywającej uszczerbek majątkowy istniejący w dacie zamknięcia rozprawy**

Dynamiczny charakter szkody uzasadnienie zmiany linii orzeczniczej Sądu Najwyższego cd.

- Zgodnie zatem z zasadą kompensacji szkody, skoro odszkodowanie nie może przerastać wielkości szkody – wobec jej dynamicznego charakteru – podczas jego wyliczania niedopuszczalne jest przekroczenie wielkości szkody istniejącej w chwili jej naprawienia. Dlatego ustalając tę wielkość w postępowaniu sądowym, w celu określenia adekwatnego do niej odszkodowania, sąd powinien uwzględnić **stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy** (art. 316 k.p.c.), co w razie zbycia lub naprawienia pojazdu oznacza zastosowanie tzw. metody dyferencyjnej do wyliczenia należnego odszkodowania.

Utrzymanie zmiany linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie dynamicznego charakteru szkody

- Postanowienie z 11 września 2020 r., IV CNP 26/19
- Wyrok z 10 czerwca 2021 r., IV CNPP 1/21 (OSNC 2022, nr 3, poz. 33)
- Wyrok z 8 grudnia 2022 r., II CSKP 726/22 (OSNC 2023, nr 6, poz. 62)
- Wyrok z 15 grudnia 2022 r., II CNPP 7/22

Potwierdzenie linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie dynamicznego charakteru szkody

- III CZP 65/23 z dnia 11 września 2024 r. uchwała 7 sędziów Jeżeli naprawa pojazdu przez poszkodowanego stała się niemożliwa, w szczególności w razie zbycia lub naprawienia pojazdu, nie jest uzasadnione ustalenie wysokości odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych jako równowartości hipotetycznych kosztów naprawy.

Dziękuję za uwagę

Departament Inspekcji Ubezpieczeniowych (DIU)

- p.o. Dyrektora - Sławomir Pomarański
- Sekretariat tel.: (22) 262 49 55